

Right Marktonderzoek en Advies B.V.

Telefoon : 038-4212185
Projectleider : de heer G. Hamstra
Projectnummer : 3370-41
Opdrachtgever : Routekaart Verduurzaming
Monumenten
Contactpersoon : de heer S. Slagter
Datum : 16 april 2021
Status : definitief

Rapportage monitor verduurzaming monumenten 2020

Namens de Routekaart Verduurzaming Monumenten presenteren wij hierbij het rapport van de monitor verduurzaming 2020 monumenten dat wij voor u met enthousiasme hebben uitgevoerd.

Hartelijke groeten,

Geert Hamstra

Geert Hamstra | ghamstra@rightmarktonderzoek.nl

Bedrijfsmanager Right Marktonderzoek

Right Marktonderzoek en Advies B.V.
Emmawijk 55
8011CN Zwolle
T: 038 421 21 85
www.rightmarktonderzoek.nl

Copyright Right Marktonderzoek 2021

Inhoudsopgave

1. Onderzoeksopzet	3
2. Samenvatting	6
3. Resultaat	9
3.1 Duurzaamheid huidige situatie	10
3.1.1 ongemakken	11
3.1.2 interesse verduurzamen	12
3.1.3 minder energie verbruiken	13
3.1.4 historische energiebesparende voorzieningen	14
3.1.5 duurzaamheidsmaatregelen	15
3.1.6 redenen om te verduurzamen	17
3.1.7 bijdrage wooncomfort	18
3.1.8 monumentale waarden	19
3.1.9 aanpassen historische onderdelen	20
3.1.10 gas- en elektriciteitsverbruik	21
3.1.11 advies en inzicht	22
3.1.12 kosten	23
3.2 Duurzaamheid toekomst	24
3.2.1 duurzaamheidsmaatregelen	25
3.2.2 redenen duurzaamheidsmaatregelen	26
3.2.3 kosten	27
3.3 Informatievoorziening	28
3.3.1 beschikbare informatie	29
3.3.2 bekendheid	30
4. Achtergrondkenmerken	32

1. Onderzoeksopzet

Aanleiding

Begin 2019 is het vierjarige programma *Erfgoed en Duurzaamheid* van start gegaan om de klimaatdoelstellingen te ondersteunen en samen met monumenteigenaren, overheden en monumentorganisaties duurzame ambities te realiseren. In het programma wordt door het NRF het innovatieve vermogen van de monumentensector gestimuleerd, onder andere door meer kennis en innovaties op dit gebied specifiek gericht op monumenten te ontwikkelen. Daarnaast wordt ingezet op betere ondersteuning en advies voor lokale overheden en samenwerking.

Een van de initiatieven van de gezamenlijke erfgoedpartijen (o.a. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Nederland Monumentenland, Nationaal Restauratiefonds, Provincies, erfgoedloketten, gemeenten en duurzaamheidsadviseurs) is het opzetten van een 'monitor verduurzaming monumenten', waaronder een enquête onder monumenteigenaren. In 2019 is in samenwerking met de RCE en het Restauratiefonds een pilottraject uitgevoerd waarbij er een instrument is ontwikkeld om de verduurzaming van monumenten te monitoren. Naar aanleiding van de pilot is de gebruikte vragenlijst geëvalueerd en geoptimaliseerd en is in de tweede helft van 2020 het onderzoek herhaald. In dit rapport worden de resultaten van de tweede monitor weergegeven.

Doelgroep

De doelgroep van het onderzoek wordt gevormd door Nederlandse monumenteigenaren.

Methode

Het onderzoek is online uitgevoerd. Medewerkers van betrokkenen partijen bij de monitor hebben monumenteigenaren gevraagd om aan de monitor verduurzaming monumenten deel te nemen.

Vragenlijst

De vragenlijst is voor een eerdere meting door Right Marktonderzoek ontwikkeld op basis van de input van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Restauratiefonds.

Onderzoeksperiode

Het onderzoek is uitgevoerd in de maanden juli tot en met december 2020.

Steekproef

In totaal hebben 364 monumenteigenaren aan in 2020 aan de monitor deelgenomen. Voor een meer gedetailleerde beschrijving van de doelgroep wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van dit rapport.

Wat voor type monument bezit u?	n	%
woonhuis	209	57%
boerderij	71	20%
anders	49	23%
totaal	364	100%

Wat voor een soort monument betreft het?	n	%
rijksmonument	291	80%
gemeentelijk monument	52	14%
anders	21	6%
totaal	364	100%

Is het monument in de afgelopen vijf jaar gerestaureerd of heeft er groot onderhoud plaatsgevonden?	n	%
ja	200	55%
nee	161	44%
weet ik niet	3	1%
totaal	364	100%

Rapportage

In de rapportage is een uitgebreide weergave van de onderzoeksresultaten te zien. In deze rapportage zijn de resultaten van het kwantitatief onderzoek op totaalniveau weergegeven en is daar waar interessant of opvallend een vergelijking met het vorige onderzoek gemaakt (pilot najaar 2019).

2.

Samenvatting

Om de ontwikkeling van de verduurzaming van monumenten in Nederland te monitoren, is er een instrument in de vorm van een online vragenlijst opgezet. Om te achterhalen of dit instrument de gewenste inzichten oplevert, is er in de tweede helft van 2020 een onderzoek uitgevoerd waaraan 364 monumenteigenaren hebben deelgenomen.

In deze samenvatting worden de bevindingen op basis van de in 2020 verzamelde gegevens getoond.

Verduurzaming monument

- Driekwart van de monumenteigenaren ervaart ruim voldoende wooncomfort in het monument waarin zij wonen; met een gemiddelde score van een 7,0 beoordeelt men het wooncomfort als goed. Ondanks de tevredenheid over het wooncomfort, ervaart 66% van de monumenteigenaren ongemakken. Dit zijn met name ongemakken die met de temperatuur in de woning te maken hebben.
- De interesse om het monument (verder) te verduurzamen is wederom groot, 81% (was 75%) van de monumenteigenaren is (heel erg) geïnteresseerd in het verduurzamen van hun monument.
- Bijna alle (93%, was 96%) monumenteigenaren hebben al genomen om het energieverbruik te verminderen. Meest genoemde maatregelen zijn het plaatsen van een HR(e)-ketel (76%) en het aanbrengen van energiezuinige verlichting (73%).
- Naast het treffen van maatregelen om het energieverbruik te verlagen, zegt eveneens een grote groep (93%) het gedrag aangepast te hebben om zo het energieverbruik te verlagen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het uitzetten van de verlichting (82%) of het lager zetten van de verwarming in kamers die niet worden gebruikt (80%).

Motivatie verduurzaming

- De belangrijkste reden om duurzaamheidsmaatregelen toe te passen is net als bij de vorige meting het verlagen van de energierekening (86%), gevolgd door de verbetering van het wooncomfort (80%)

Effect verduurzaming

- Het komt ten opzichte van de voorgaande meting minder vaak voor dat het aanbrengen van duurzaamheidsmaatregelen de monumentale waarde heeft veranderd: 56% (was 50%) heeft aangegeven dat de monumentale waarde nauwelijks is veranderd en 15% (was 20%) heeft aangegeven dat het wel duidelijk een effect heeft gehad op de monumentale waarde.
- Zoals ook bij de vorige meting is geconstateerd, hebben de genomen maatregelen niet altijd het verwachte effect. Zo geeft rond twee vijfde (was een derde) aan dat de genomen maatregelen niet, of minder van invloed waren op het gas- en energieverbruik dan verwacht.

Inwinnen advies

- Een groot deel (62%) van de monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen heeft laten aanbrengen in of aan hun monument, heeft hierover vooraf geen advies ingewonnen. Hier is wel een duidelijk verband tussen de hoogte van de investering en het inwinnen van advies geconstateerd; hoe hoger de investering in duurzaamheidsmaatregelen, hoe vaker men vooraf een adviseur heeft ingeschakeld.
- Het merendeel (70%) van de monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen heeft laten aanbrengen, geeft aan van te voren geen goed inzicht te hebben gehad in de besparingsprognose die hiermee bereikt kon worden. Monumenteigenaren die vooraf advies hebben ingewonnen, hadden duidelijk vaker (43%) inzicht in het besparingspotentieel.

Toekomstplannen

- 73% (was 69%) verwacht de komende drie jaar meer duurzaamheidsmaatregelen te nemen. Hierbij denkt men vergelijkbaar met de vorige meting met name aan zonnepanelen, kierdichting en het verhogen van de isolatiewaarde van de ramen.
- De meest genoemde redenen om de komende drie jaar duurzaamheidsmaatregelen te nemen zijn het verlagen van de energierekening, het verbeteren van het wooncomfort, het toekomstbestendig maken van het monument en vanwege het milieu.

Financiering

- De toekomstige duurzaamheidsmaatregelen worden het meest gefinancierd met behulp van spaargeld (69%).
- Ruim een derde van de respondenten weet nog niet hoe ze de maatregelen gaan financieren.

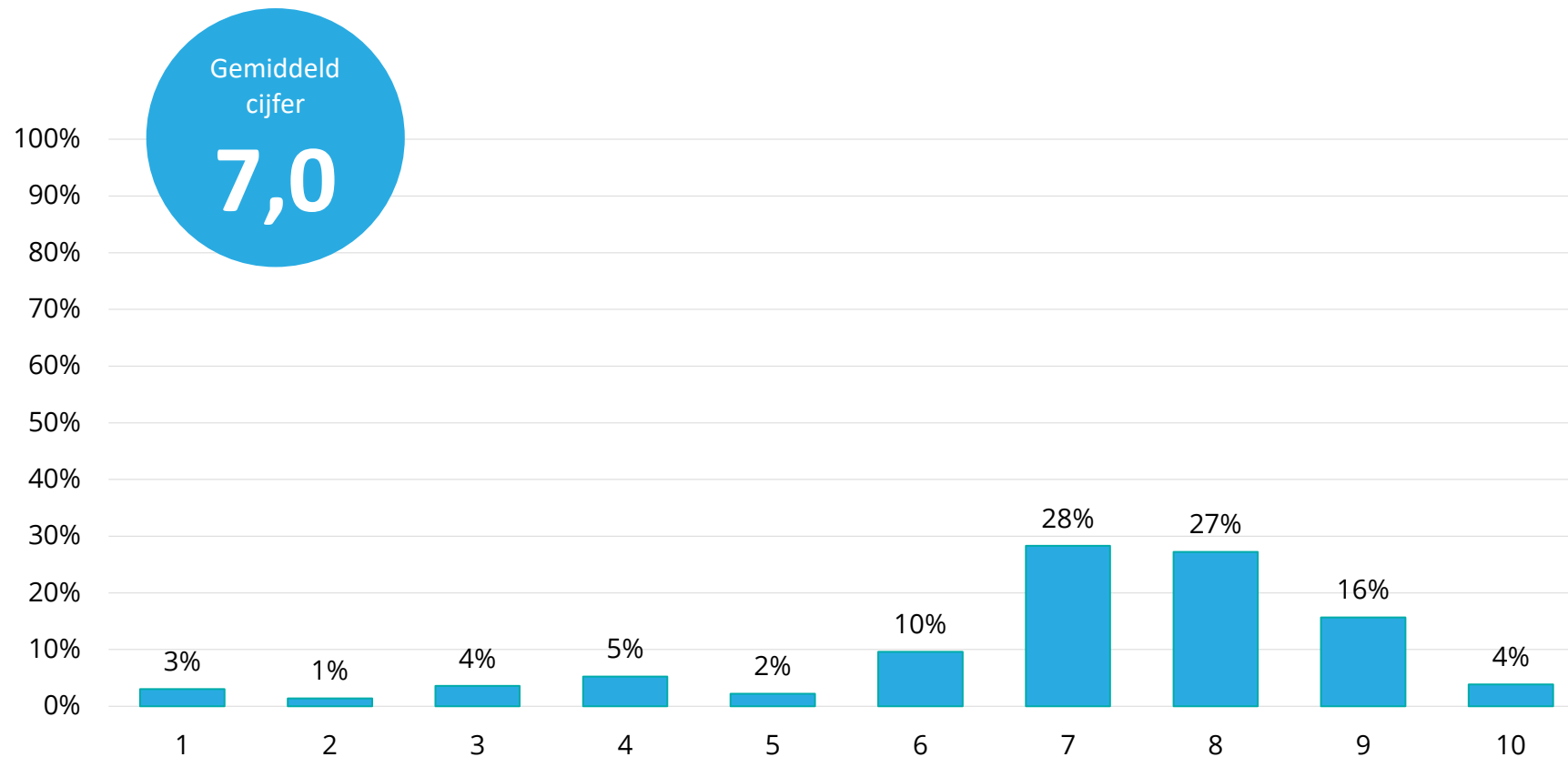
Informatiebehoefte- en voorziening

- De beschikbare informatie over de verduurzaming van monumenten beoordeelt het merendeel (73%) van de monumenteigenaren nog steeds als onvoldoende. Ruim de helft (51%) geeft aan dat het lastig is om juiste informatie te vinden en nog eens 35% geeft aan het lastig te vinden om de betrouwbaarheid van de informatie in te schatten.
- 35% (was 44%) van de monumenteigenaren is van mening dat het niet eenvoudig is om informatie te vinden over de financieringsmogelijkheden die de overheid biedt om duurzaamheidsmaatregelen te nemen.

3. Resultaat

Als u het wooncomfort van uw monument op een schaal van 1 tot 10 zou moeten uitdrukken, welk cijfer zou u dan geven?

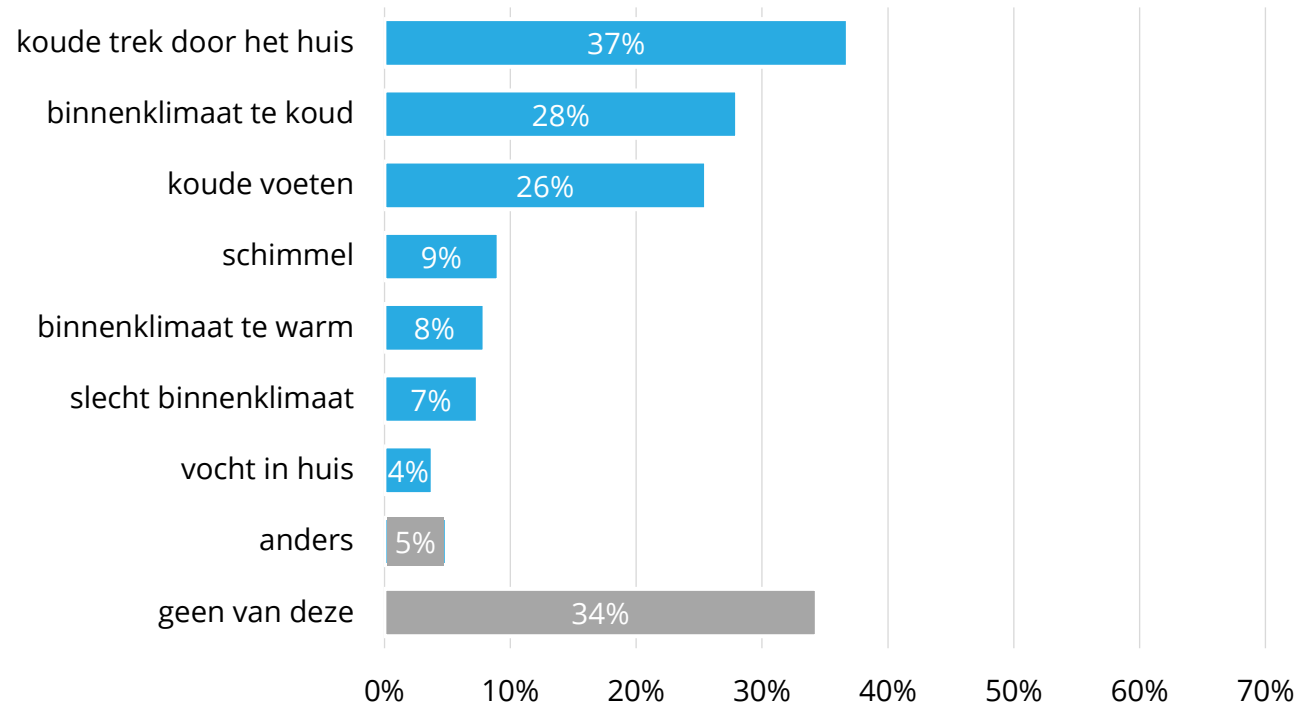
Een 1 betekent zeer weinig wooncomfort en een 10 betekent zeer veel wooncomfort | basis: alle respondenten n=364

- Het gemiddelde cijfer voor het ervaren wooncomfort is een 7,0 ; dit was bij de vorige meting een 7,6.
- 75% van de monumenteigenaren geeft een 7 of hoger (was 82%).
- Er is door 73% van de monumenteigenaren gereageerd op de vraag of er zaken zijn die het wooncomfort negatief beïnvloeden. Hierbij is wederom 'enkel glas' het meest genoemd. Ook tocht, onvoldoende isolatie en vocht hebben een negatieve invloed op het wooncomfort.

Heeft u in uw monument last van onderstaande ongemakken?

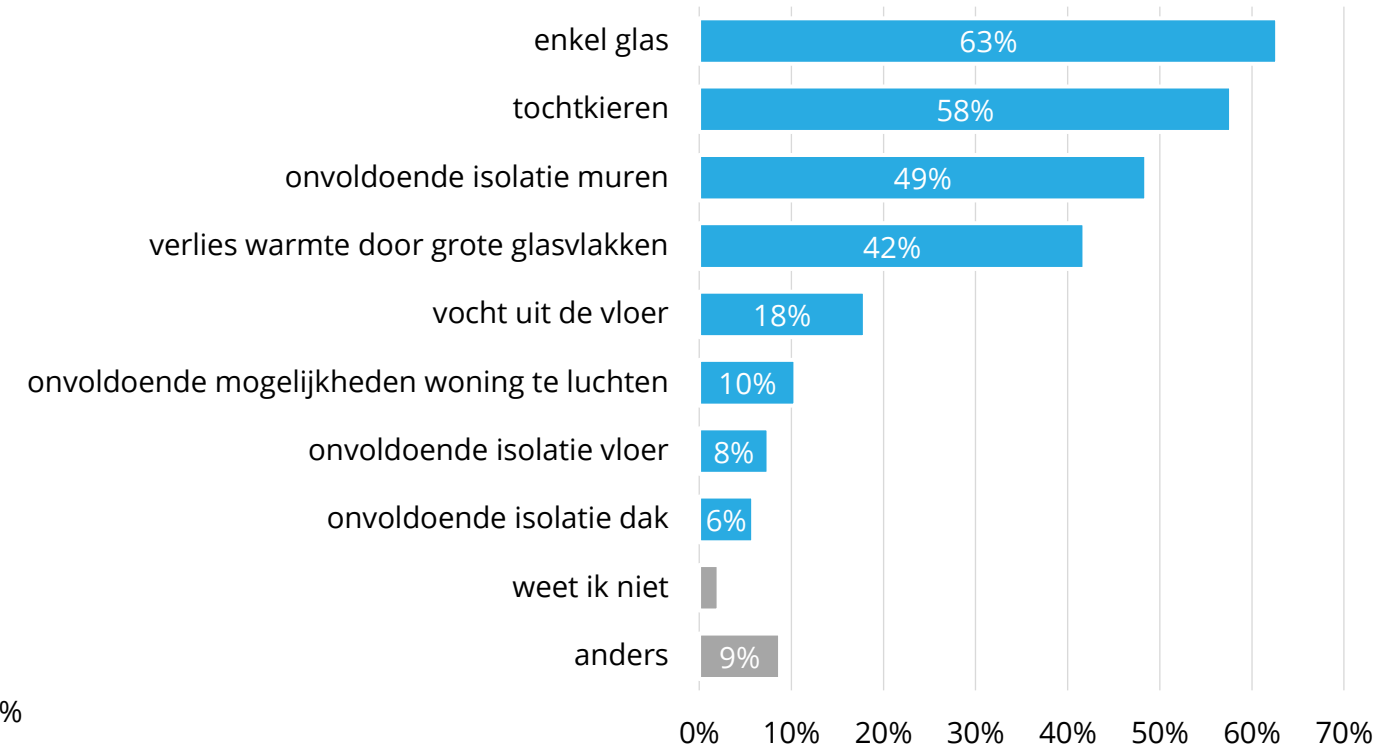
meerdere antwoorden mogelijk | basis: alle respondenten n=364

Wat zijn volgens u mogelijke oorzaken voor deze ongemakken?

meerdere antwoorden mogelijk |

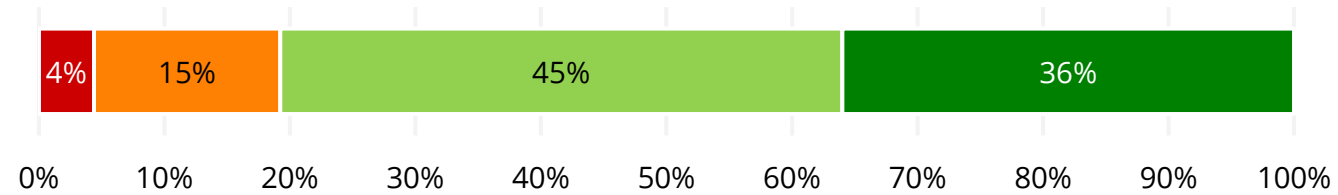
basis: alle respondenten die last hebben van ongemakken n=239

- Men ervaart het meeste ongemak door kou (koude trek, koud binnenklimaat en koude voeten). Ruim een derde (34%) heeft momenteel geen last van ongemakken (was 44%).
- De twee grootste oorzaken van de ongemakken die men ervaart, zijn wederom enkel glas en tochtkieren.

In welke mate bent u geïnteresseerd in het verduurzamen van uw monument?

basis: alle respondenten n=364

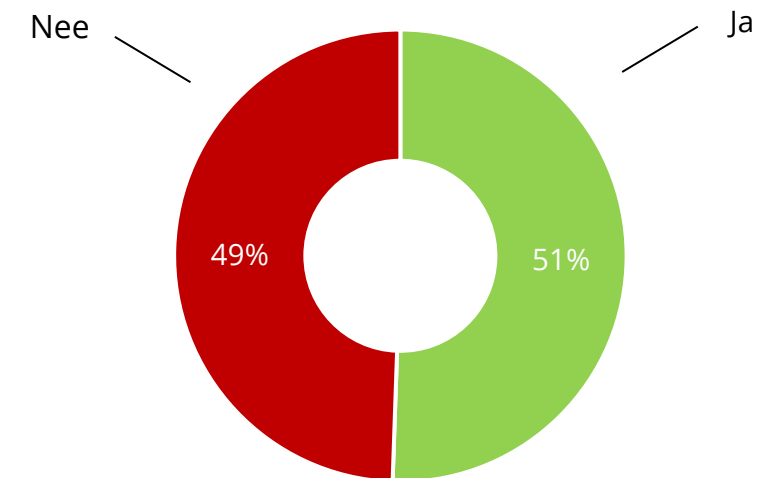

■ niet geïnteresseerd ■ beetje geïnteresseerd ■ geïnteresseerd ■ heel erg geïnteresseerd

- Van de monumenteigenaren is 81% (heel erg) geïnteresseerd in het verduurzamen van hun monument.
- Iets minder dan de helft van de monumenteigenaren weet niet welke duurzaamheidsmaatregelen mogelijk zijn in hun monument.

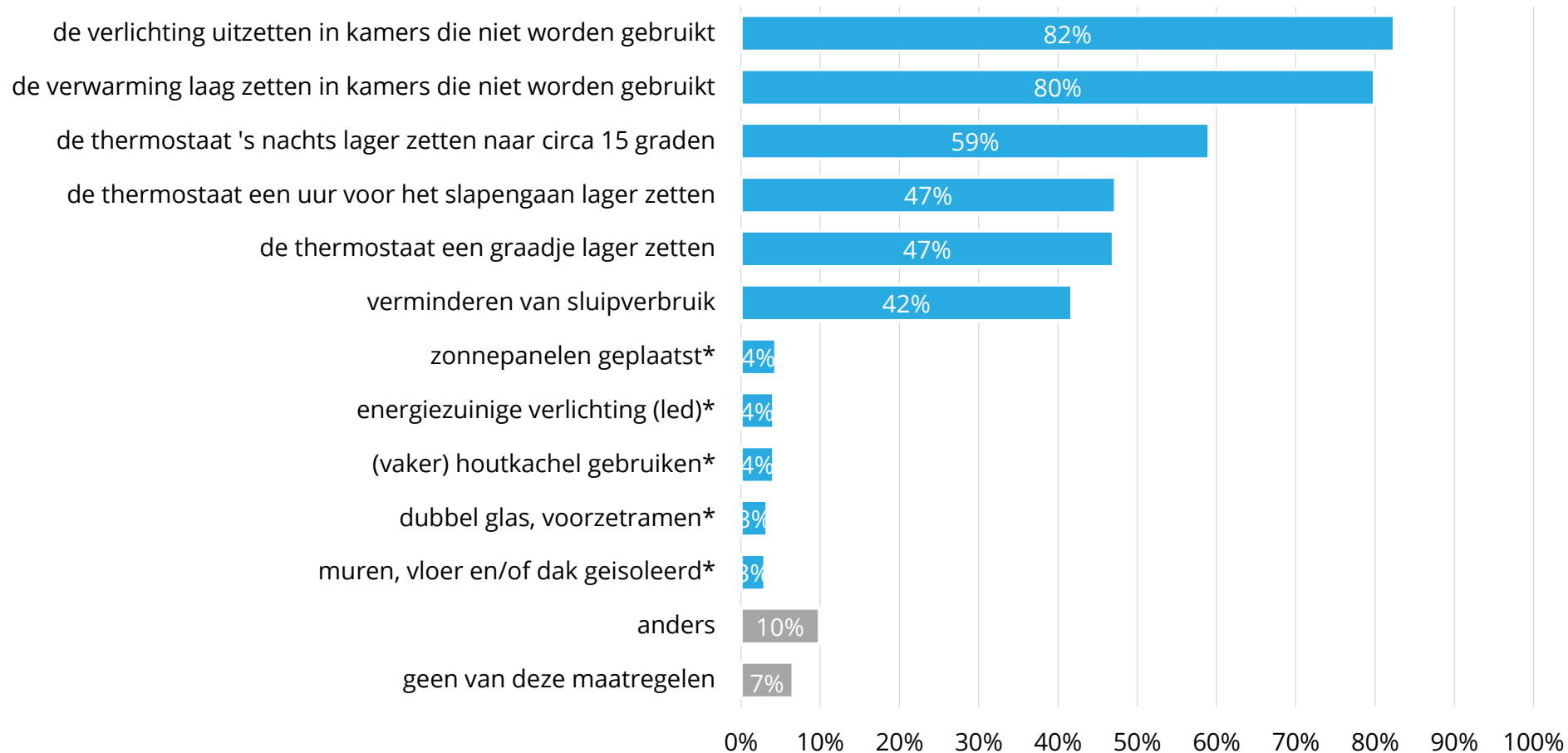
Weet u welke duurzaamheidsmaatregelen mogelijk zijn in uw monument?

basis: alle respondenten n=364

Wat doet u nu al in uw monument om minder energie te verbruiken?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: alle respondenten n=364

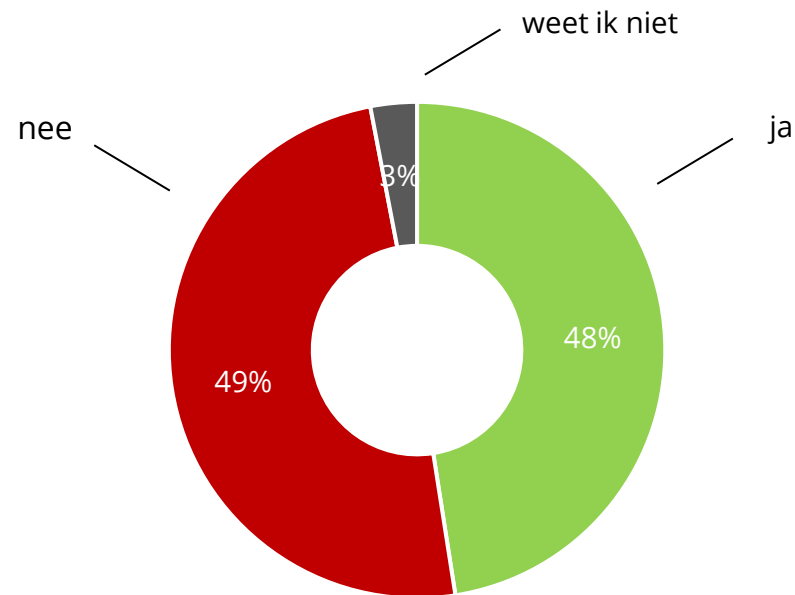

- 93% van de monumenteigenaren onderneemt nu al maatregelen om minder energie te verbruiken.
- De maatregelen die het meest worden genomen zijn: het uitzetten van de verlichting in kamers die niet worden gebruikt (82%) en het lager zetten van de verwarming in kamers die niet worden gebruikt (80%), maar ook het lager zetten van de thermostaat wordt door meer dan de helft van de monumenteigenaren gedaan.
- 28% van de monumenteigenaren noemt andere dan de in de vragenlijst voorgeformuleerde maatregelen, zoals het plaatsen van zonnepanelen en energiezuinige verlichting.

**onder 'anders' genoemd, achteraf toegevoegd.*

Zijn er reeds in het pand aanwezige historische energiebesparende voorzieningen, zoals bijvoorbeeld luiken, zonwering, dubbele deuren en ramen?

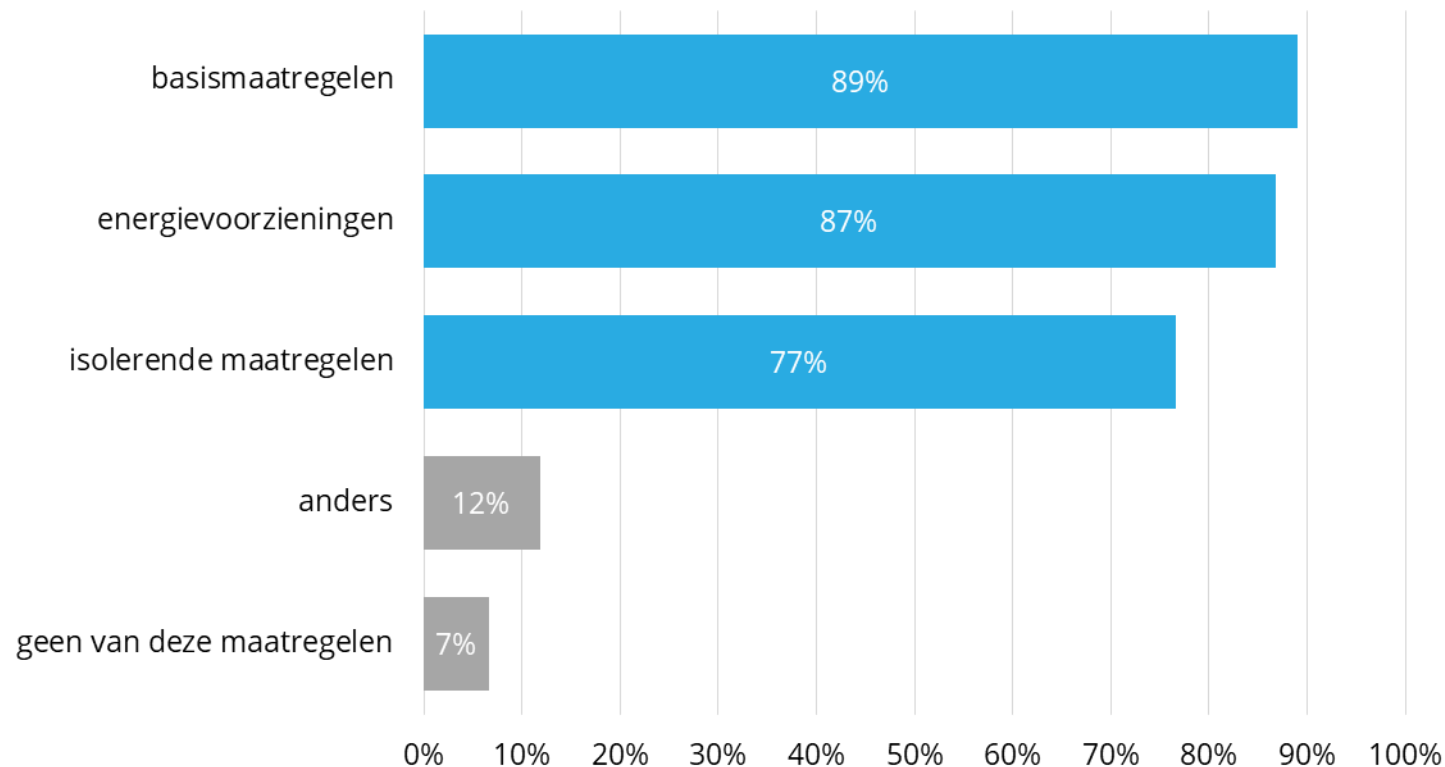
basis: alle respondenten n=364

- Van de monumenteigenaren geeft 48% (was 64%) aan dat er al historische energiebesparende voorzieningen aanwezig zijn.
- Met name luiken en voorzetramen zijn hierbij genoemd.

Welke van de volgende duurzaamheidsmaatregelen heeft u genomen in uw monument?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: alle respondenten n=364

Er is aan de respondenten gevraagd welke duurzaamheidsmaatregel(en) zij al hebben genomen in hun monument. Deze maatregelen zijn ingedeeld in drie categorieën, namelijk 'basismaatregelen' (bijv. energiezuinige verlichting/apparaten, slimme thermostaat, radiatorfolie), 'isolerende maatregelen' (bijv. isolatie dak, vloer, gevels) en 'energievoorzieningen' (bijv. HR(e)-ketel, zonnepanel, warmtepomp). De uitsplitsing van deze categorieën naar losse maatregelen staat op de volgende pagina.

- Het blijkt dat 93% (was 96%) van alle monumenteigenaren al duurzaamheidsmaatregelen heeft genomen.
- 89% van de monumenteigenaren nam basismaatregelen, 87% heeft energievoorzieningen aangelegd en 77% koos voor het nemen van isolerende maatregelen.

Welke van de volgende duurzaamheidsmaatregelen heeft u genomen in uw monument?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: alle respondenten n=364

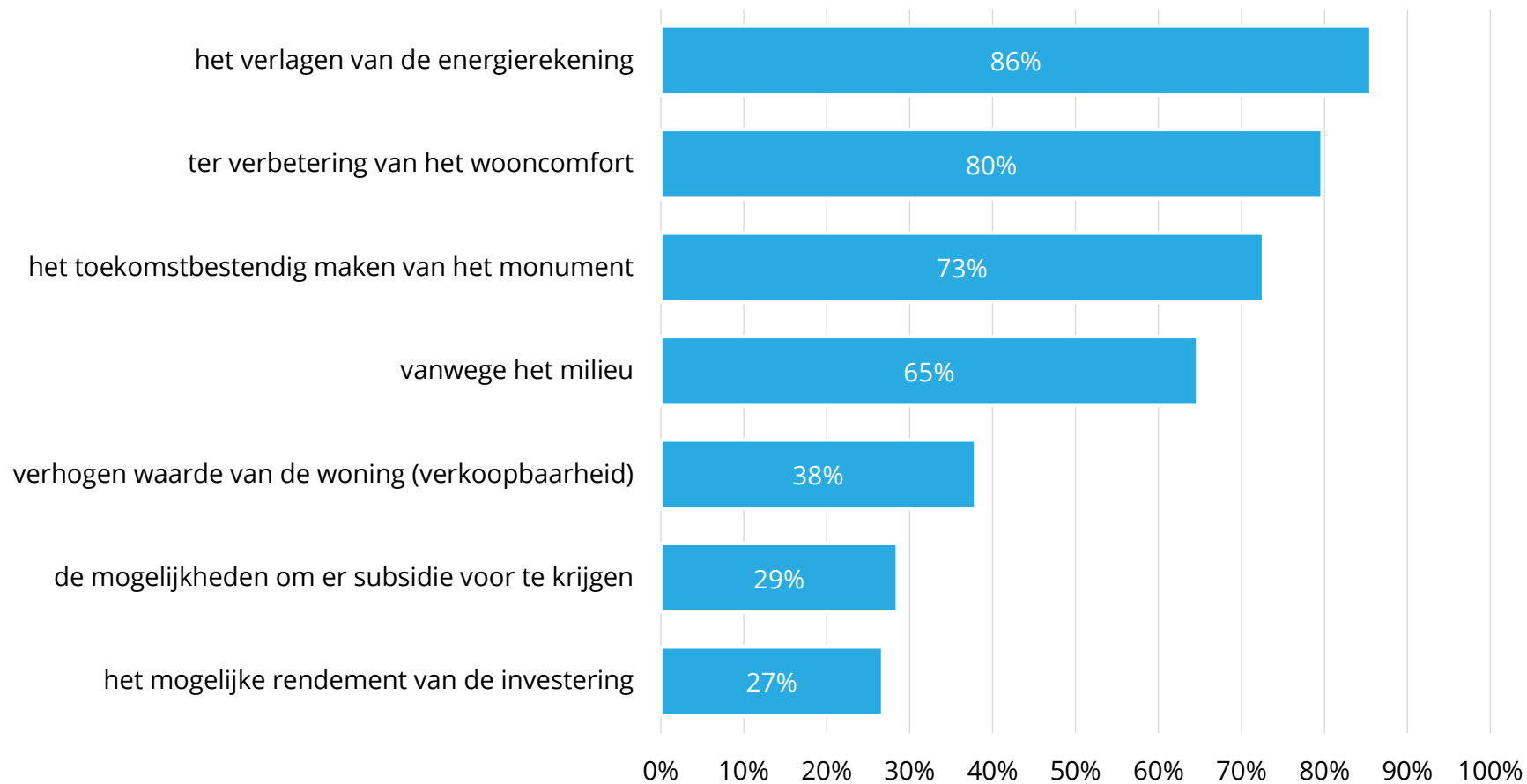
basismaatregelen	n	%
energiezuinige verlichting	267	73%
kierdichting	210	58%
thermostatische radiatorknoppen	186	51%
energiezuinige apparaten	165	45%
leidingisolatie	162	45%
slimme thermostaat	141	39%
dikke isolerende gordijnen of raamluiken	109	30%
radiatorfolie	73	20%
schoorsteenballon/klep	51	14%

isolerende maatregelen	n	%
isolatie dak	204	56%
verhogen isolatiewaarde ramen	121	33%
isolatie vloer	119	33%
isolatie gevels	117	32%
voorzetramen	106	29%

energievoorzieningen	n	%
HR(e)-ketel (gas)	276	76%
zonnepanelen	70	19%
hout gestookte installatie	49	13%
warmtepomp	17	5%
zonneboiler	15	4%
hybride warmtepomp	5	1%
brandstofcel	0	0%

Wat zijn voor u de belangrijkste reden(en) om duurzaamheidsmaatregel(en) aan uw monument te laten aanbrengen?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen n=340

- De belangrijkste reden voor monumenteigenaren om duurzaamheidsmaatregelen te laten aanbrengen is net als bij de vorige meting het verlagen van de energierekening.
- Ook het verbeteren van het wooncomfort, het toekomstbestendig maken van het monument en het milieu zijn wederom belangrijke redenen.

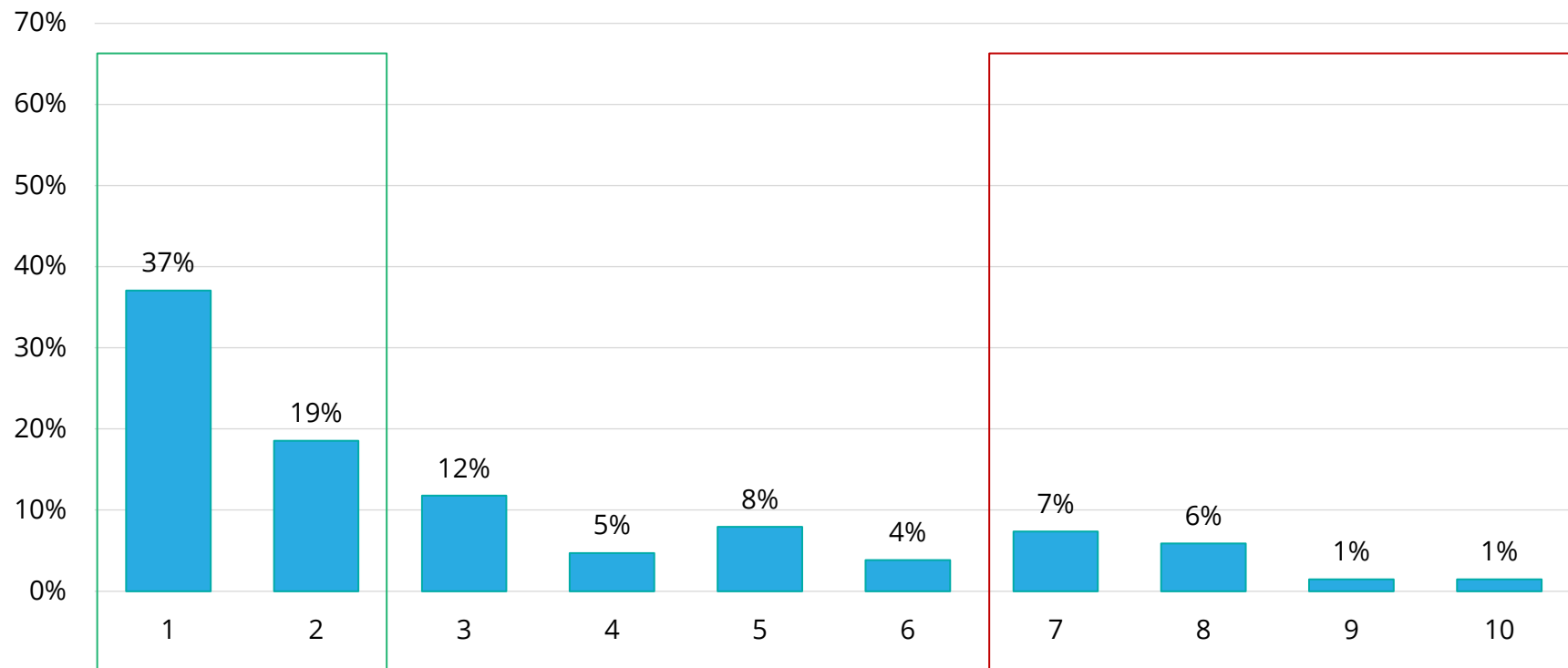
Hoe tevreden bent u over de bijdrage van deze maatregel(en) aan een verbeterd wooncomfort?

vijfpuntenschaal (1 = zeer ontevreden / 5 = zeer tevreden), basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen n=340

basismaatregelen	gemiddelde score	isolerende maatregelen	gemiddelde score	energievoorzieningen	gemiddelde score
energiezuinige verlichting	4,2	isolatie vloer	4,2	zonnepanelen	4,7
energiezuinige apparaten	4,1	isolatie dak	4,2	hybride warmtepomp	4,6
slimme thermostaat	4,1	isolatie gevels	4,2	warmtepomp	4,5
thermostatische radiatorknoppen	3,9	verhogen isolatiewaarde ramen	4,1	zonneboiler	4,5
leidingisolatie	3,8	voorzetramen	3,9	hout gestookte installatie	4,4
dikke isolerende gordijnen of raamluiken	3,7			HR(e)-ketel (gas)	4,0
radiatorfolie	3,7			brandstofcel	-
schoorsteenballon/klep	3,6				
kierdichting	3,6				

Op een schaal van 1 tot 10, in welke mate zijn de monumentale waarden veranderd na het aanbrengen van de duurzaamheidsmaatregelen?

een 1 betekent dat er vrijwel niets veranderd is en een 10 dat er veel veranderd is, basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen n=340

- 56% (zie groen kader) heeft aangegeven dat de monumentale waarde nauwelijks is veranderd na het aanbrengen van de duurzaamheidsmaatregelen (was 50%).
- 15% (zie rode kader) van de monumenteigenaren geeft een 7 of hoger, wat betekent dat de duurzaamheidsmaatregelen bij deze groep duidelijk een effect hebben gehad op de monumentale waarden (was 20%).

Welke historische onderdelen zijn er aangepast bij het verduurzamen van uw monument?

*meerdere antwoorden mogelijk, basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen
n=340*

	n	%
ramen	144	42%
vloeren	87	26%
dakconstructie	85	25%
wanden	78	23%
plafonds	45	13%
schoorsteen	35	10%
deuren	33	10%
anders	9	3%
geen	126	37%

Zijn er historische onderdelen afgedekt maar behouden gebleven?

*meerdere antwoorden mogelijk, basis: monumenteigenaren waarbij er historische onderdelen zijn aangepast
n=214*

	n	%
dakconstructie	49	23%
wanden	47	22%
vloeren	26	12%
plafonds	26	12%
ramen	26	12%
schoorsteen	18	8%
deuren	15	7%
anders	5	2%
geen	125	58%

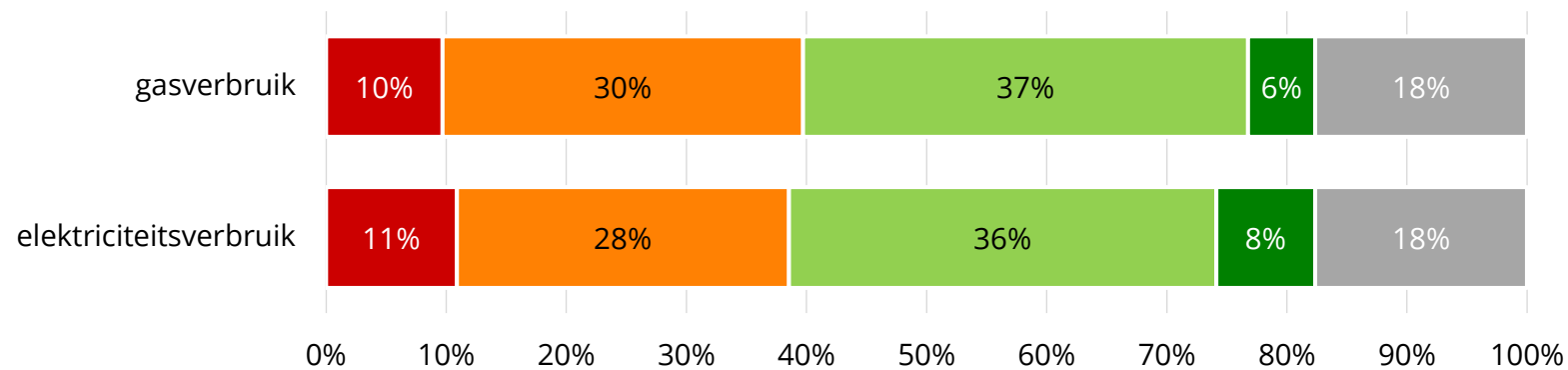
Zijn er historische onderdelen verdwenen?

*meerdere antwoorden mogelijk, basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen
n=340*

	n	%
vloeren	20	6%
ramen	15	4%
schoorsteen	15	4%
wanden	10	3%
plafonds	8	2%
deuren	8	2%
dakconstructie	6	2%
anders	3	1%
geen	286	84%

Hebben alle genomen duurzaamheidsmaatregelen invloed gehad op uw gasverbruik / elektriciteitsverbruik?

basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen n=340

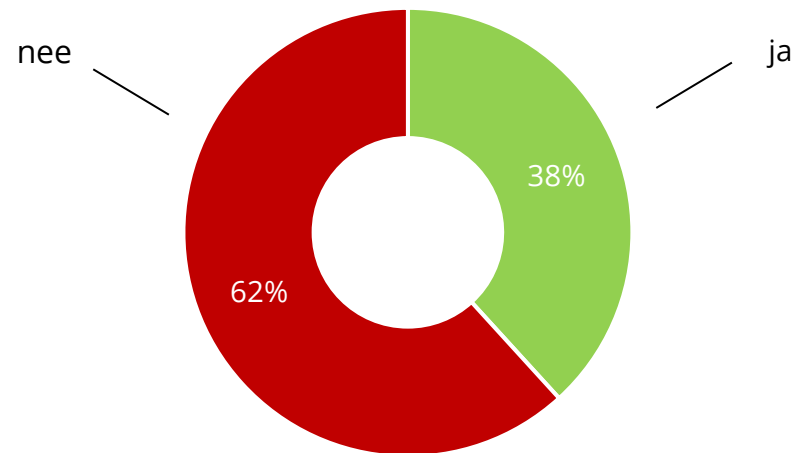

- Van de monumenteigenaren heeft 40% aangegeven dat de genomen duurzaamheidsmaatregel(en) niet of minder dan verwacht van invloed was op het gasverbruik.
- 39% van de monumenteigenaren geeft dit aan bij het elektriciteitsverbruik.
- Bij ruim 40% van de respondenten is het energie- en gasverbruik boven of naar verwachting gedaald.

■ nee ■ ja, maar minder dan verwacht ■ ja, volgens verwachting ■ ja, boven verwachting ■ weet niet/volg energieverbruik niet

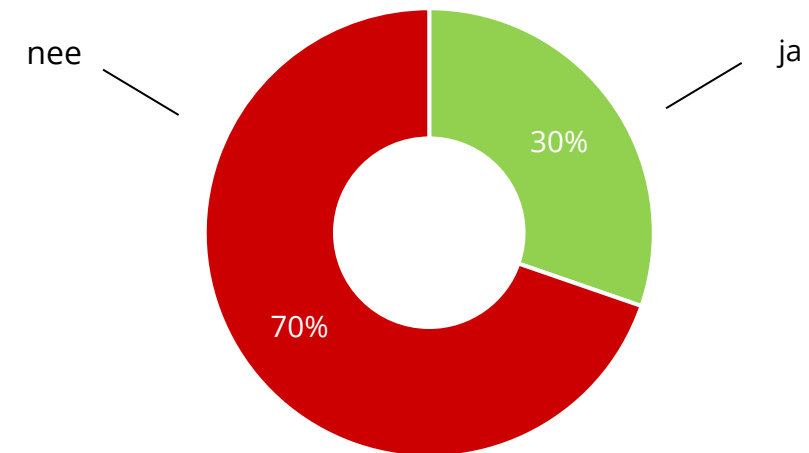
Heeft u advies ingewonnen bij een adviseur voor het nemen van de duurzaamheidsmaatregel(en)?

basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen n=340

Had u van te voren goed inzicht in de besparingsprognose bij het nemen van de duurzaamheidsmaatregel(en)?

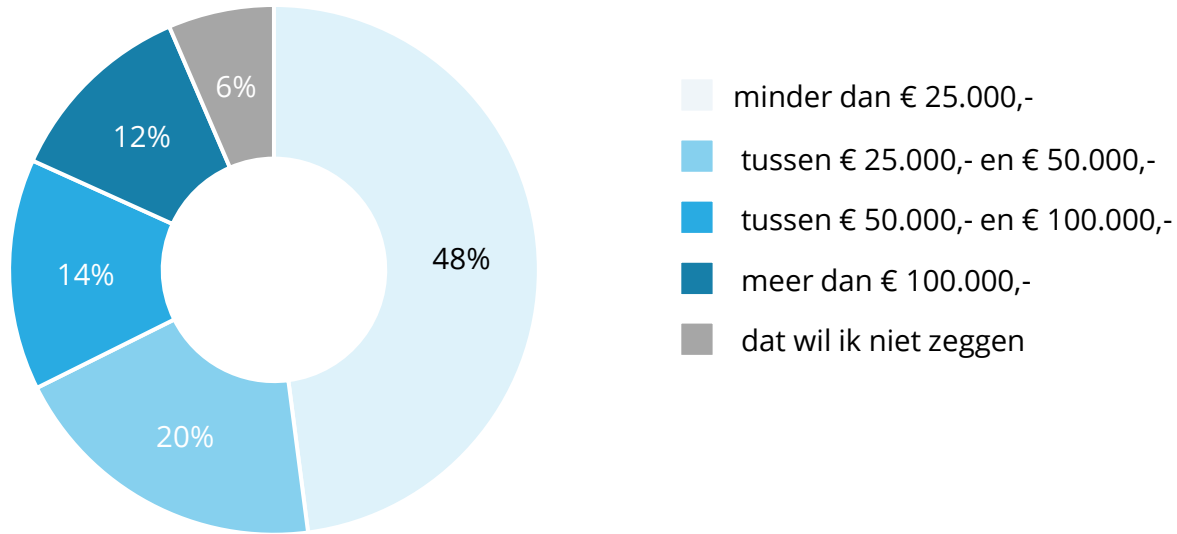
basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen n=340

- Een kleine 40% van de monumenteigenaren die geïnvesteerd heeft in duurzaamheidsmaatregelen, heeft voorafgaand hieraan advies ingewonnen bij een adviseur. Hierbij valt een duidelijk verband op tussen de hoogte van de investering en het inwinnen van advies. Van de monumenteigenaren die minder dan € 25.000,- investeerde in duurzaamheidsmaatregelen, heeft 28% advies ingewonnen. Daar waar men meer dan € 100.000,- geïnvesteerd heeft, heeft bijna twee derde (65%) advies bij een adviseur ingewonnen.
- De groep die advies heeft ingewonnen heeft duidelijk beter inzicht in de besparingsprognose, dan de groep die dit niet heeft gedaan. Van de monumenteigenaren die advies heeft ingewonnen over de te nemen duurzaamheidsmaatregelen, zegt 43% goed inzicht te hebben gehad in de besparingsprognose tegenover 22% van de groep die geen advies heeft ingewonnen.

Wat waren de kosten van de duurzaamheidsmaatregel(en)?

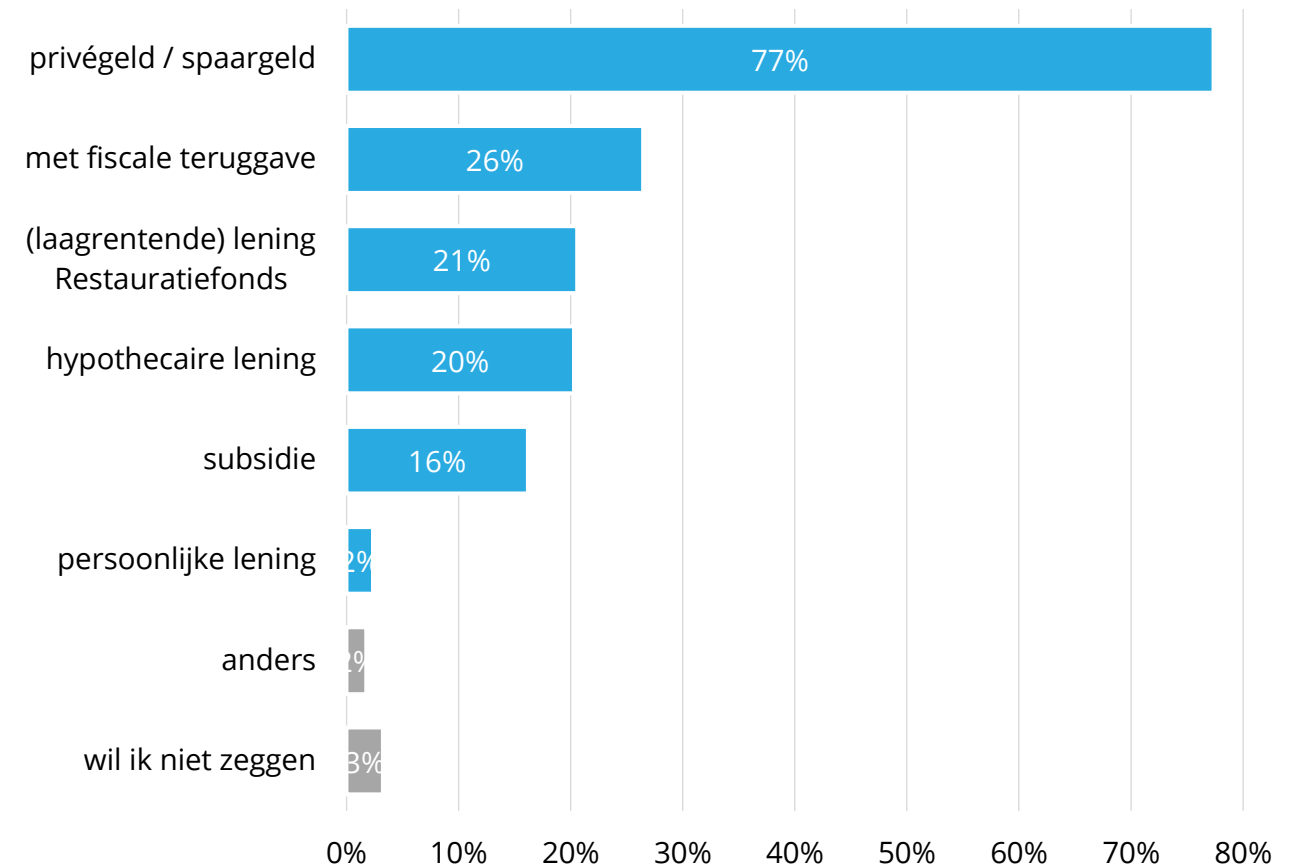
basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen n=340

- Bij bijna de helft van de monumenteigenaren waren de kosten van de duurzaamheidsmaatregelen minder dan € 25.000,- (was 31%). De groep die meer dan € 100.000,- heeft geïnvesteerd, is gehalveerd (was 25%).
- Een duurzaamheidsmaatregel wordt wederom het meest (77%) gefinancierd met privégeld/ spaargeld (was 58%). De (laagrentende) lening Restauratiefonds is door 21% genoemd.
- Er wordt nauwelijks gebruikgemaakt van een persoonlijke lening (2%).

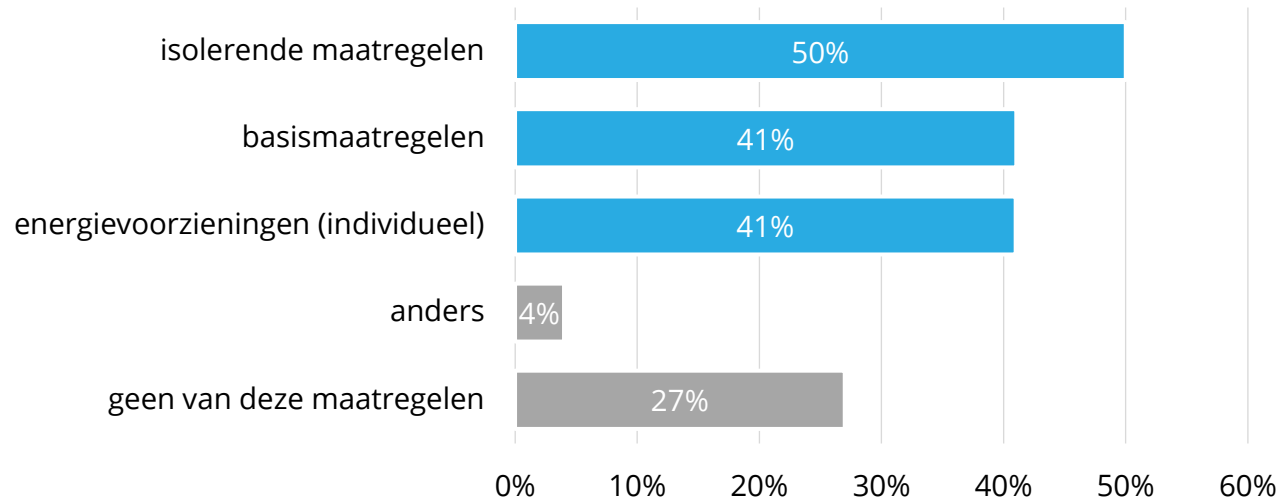
Hoe heeft u deze duurzaamheidsmaatregel(en) gefinancierd?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: monumenteigenaren die duurzaamheidsmaatregelen hebben laten aanbrengen n=340

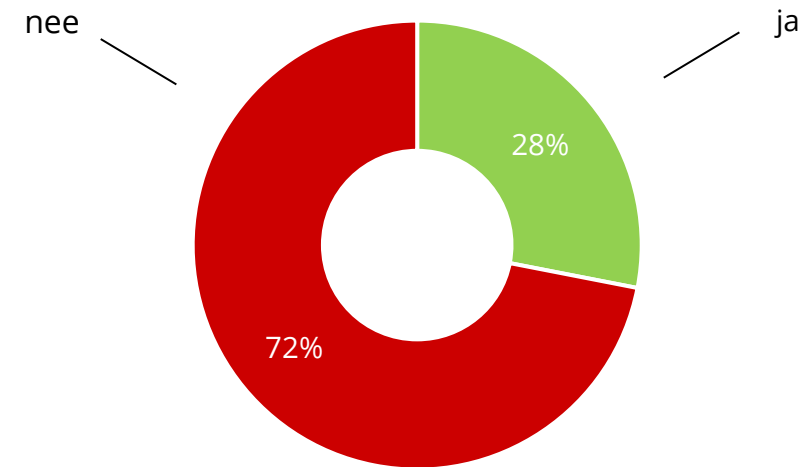
Overweegt u binnen de komende drie jaar één van de volgende duurzaamheidsmaatregelen te nemen?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: alle respondenten n=364

Heeft het eerder (succesvol) uitvoeren van duurzaamheidsmaatregelen ervoor gezorgd dat u de komende drie jaar opnieuw duurzaamheidsmaatregelen gaat uitvoeren?

basis: alle respondenten die al eerder duurzaamheidsmaatregelen hebben doorgevoerd en dit ook in de komende drie jaar van plan zijn te gaan doen n=253

Er is aan de respondenten gevraagd of zij overwegen de komende drie jaar duurzaamheidsmaatregelen te nemen. Ook deze maatregelen zijn ingedeeld in drie categorieën, namelijk ‘basismaatregelen’, ‘isolerende maatregelen’ en ‘energievoorzieningen’. De uitsplitsing van deze categorieën naar losse maatregel staat op de volgende pagina.

- De bereidheid om in duurzaamheidsmaatregelen te investeren is ook richting de toekomst groot, 73% van de monumenteigenaren overweegt om in de toekomst duurzaamheidsmaatregelen te nemen (was 69%). 50% van de monumenteigenaren overweegt om isolerende maatregelen te nemen, 41% overweegt het nemen van basismaatregelen en nog eens 41% overweegt energievoorzieningen aan te brengen.
- Het eerder (succesvol) uit laten voeren van duurzaamheidsmaatregelen speelt slechts bij 28% een rol bij de keuze om dit ook in de toekomst weer te doen.

Van de monumenteigenaren heeft ruim een kwart aangegeven geen plannen te hebben om binnen de komende drie jaar in duurzaamheidsmaatregelen te investeren. Van alle monumenteigenaren heeft een klein deel (4%) geen duurzaamheidsmaatregelen genomen en is dit ook in de komende drie jaar niet van plan. De meest genoemde redenen hiervoor zijn bij deze groep dat men tevreden is met de bestaande situatie (29%) of dat men onvoldoende financiële middelen heeft voor verduurzaming (29%).

Overweegt u binnen de komende drie jaar één van de volgende duurzaamheidsmaatregelen te nemen?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: alle respondenten n=364

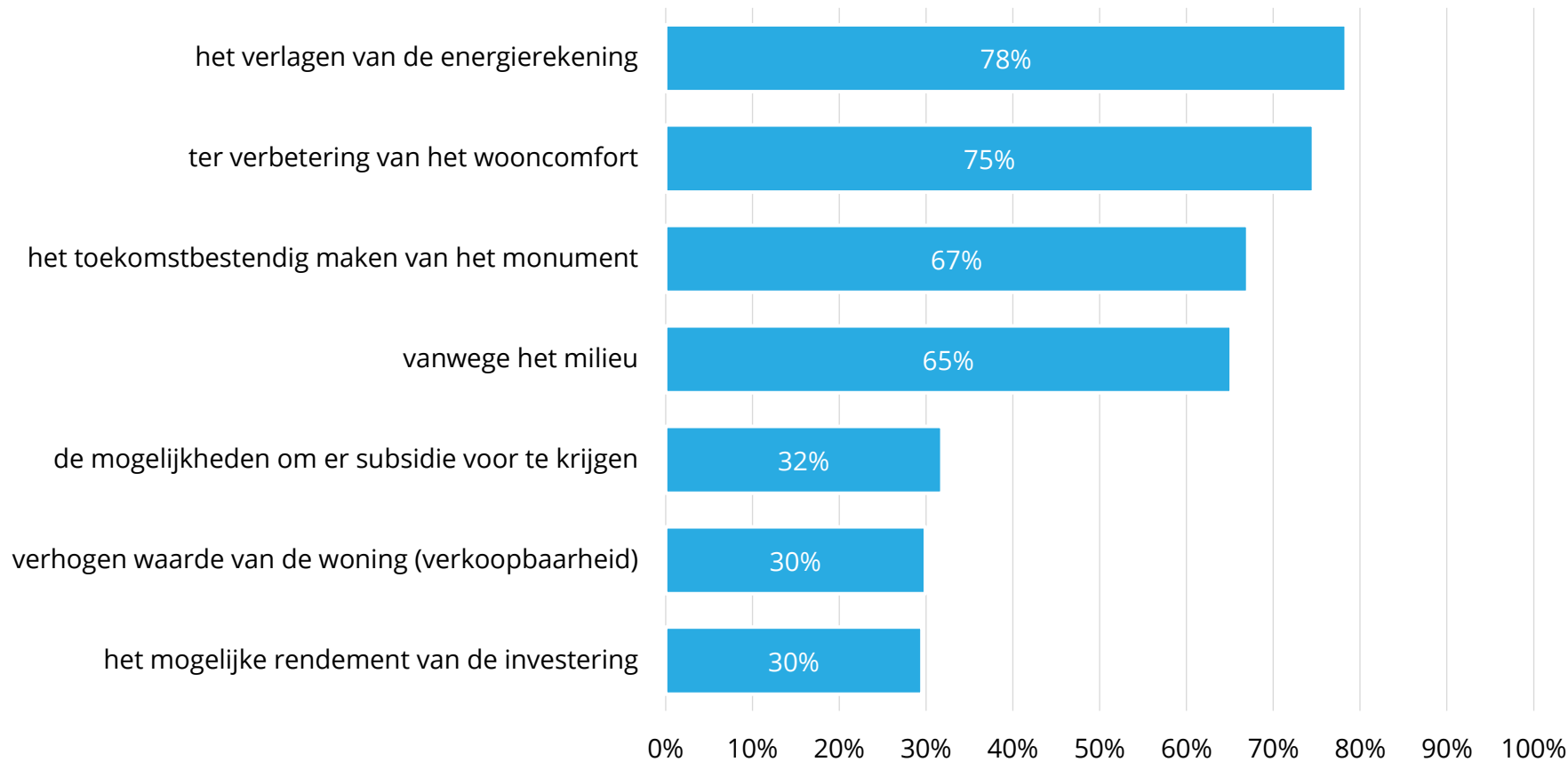
basismaatregelen	n	%
kierdichting	80	22%
radiatorfolie	45	12%
energiezuinige apparaten	42	12%
energiezuinige verlichting	39	11%
dikke isolerende gordijnen of raamluiken	35	10%
leidingisolatie	26	7%
thermostatische radiatorknoppen	24	7%
slimme thermostaat	23	6%
schoorsteenballon/klep	11	3%

isolerende maatregelen	n	%
verhogen isolatiewaarde ramen	91	25%
voorzetramen	65	18%
isolatie dak	61	17%
isolatie vloer	61	17%
isolatie gevels	42	12%

energievoorzieningen	n	%
zonnepanelen	95	26%
warmtepomp	41	11%
hybride warmtepomp	34	9%
zonneboiler	32	9%
HR(e)-ketel (gas)	27	7%
hout gestookte installatie	9	2%
brandstofcel	7	2%

Wat zijn voor u de belangrijkste reden(en) om in de toekomst deze duurzaamheidsmaatregel(en) aan uw monument te laten aanbrengen?

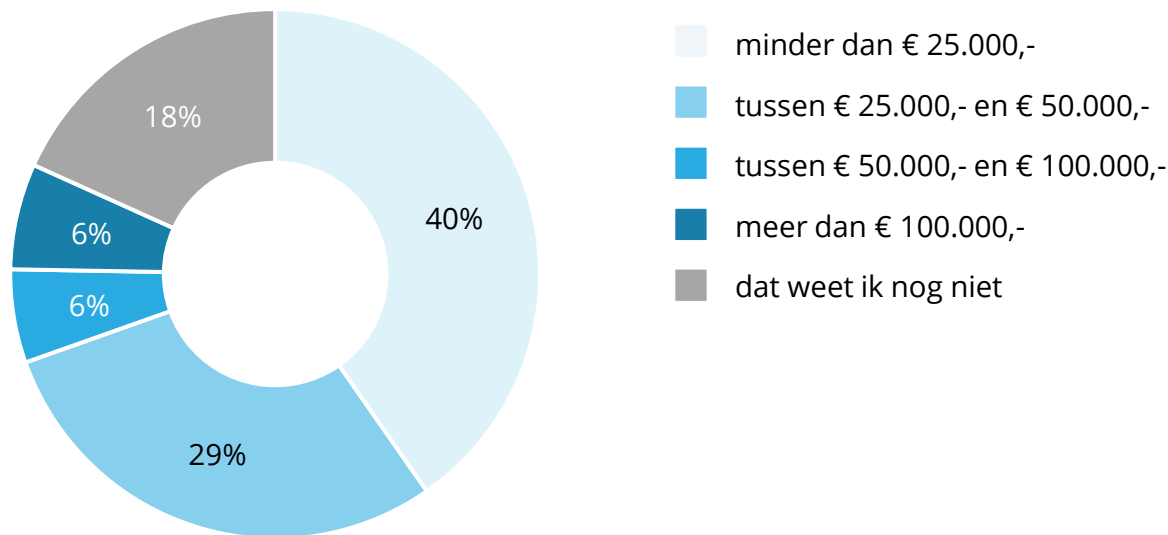
meerdere antwoorden mogelijk, basis: monumenteigenaren die in de toekomst duurzaamheidsmaatregelen laten aanbrengen n=264

- De belangrijkste redenen om in de toekomst duurzaamheidsmaatregelen aan te laten brengen zijn het verlagen van energiekosten (78%), het verbeteren van wooncomfort (75%), het toekomstbestendig maken van het monument (67%) en vanwege het milieu (65%).
- Net als bij de vorige meting worden het verhogen van de waarde van de woning en een mogelijk rendement het minst vaak genoemd. Ook de mogelijkheid om er subsidie voor te krijgen is slechts voor een 32% van doorslaggevend belang.

Wat voor kosten verwacht u te maken voor het aanbrengen van deze duurzaamheidsmaatregel(en)?

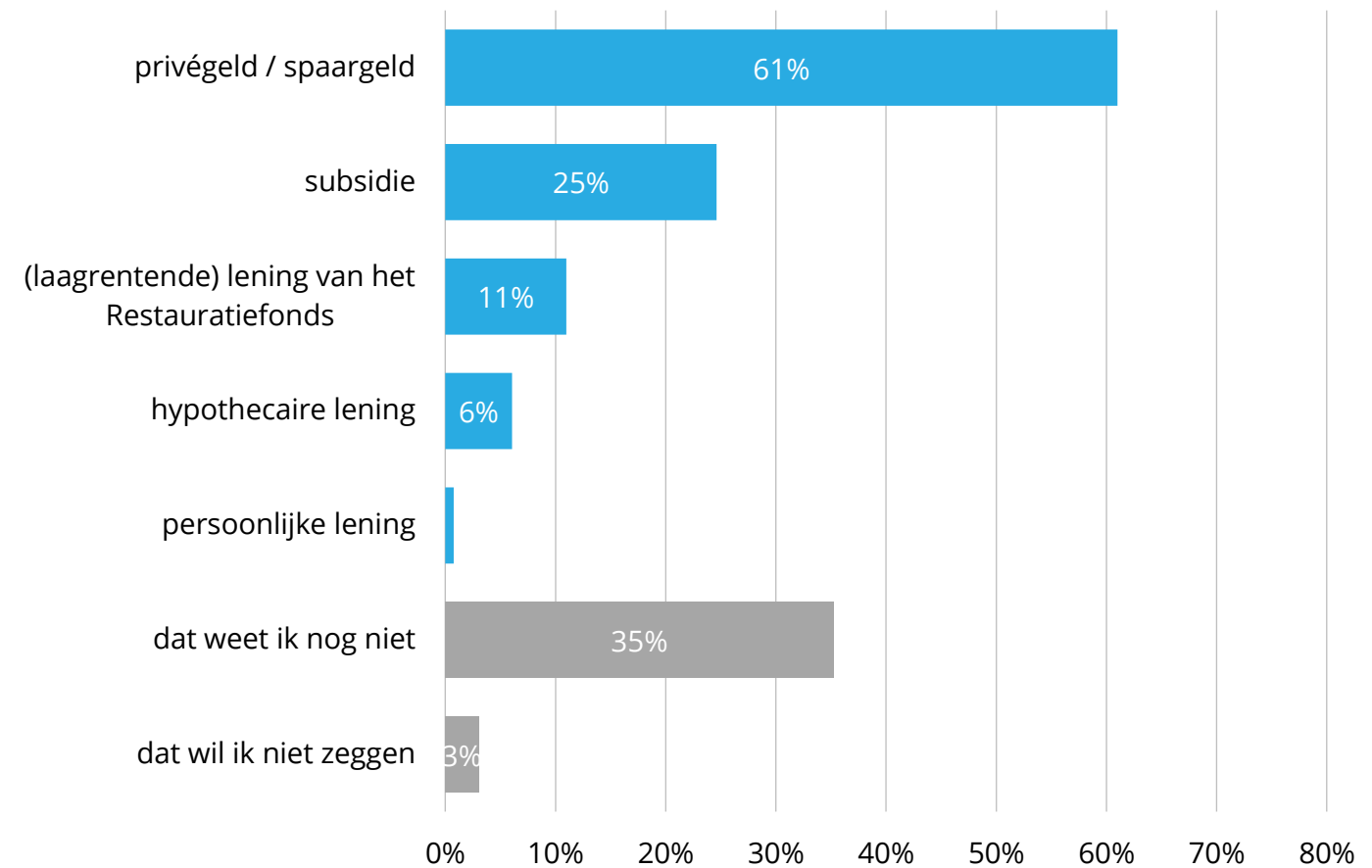
basis: monumenteigenaren die in de toekomst duurzaamheidsmaatregelen laten aanbrengen n=264

- Twee vijfde verwacht dat de investering minder dan € 25.000,- zal zijn (was 33%).
- De groep die verwacht dat het tussen de € 50.000,- en € 100.000,- zal zijn (6%) is het sterkst gedaald (was 17%).
- Bij toekomstige maatregelen heeft het wederom de voorkeur om dit te financieren met privégeduld en / of spaargeld. Ruim een derde van de respondenten weet nog niet hoe ze de maatregelen gaan financieren.

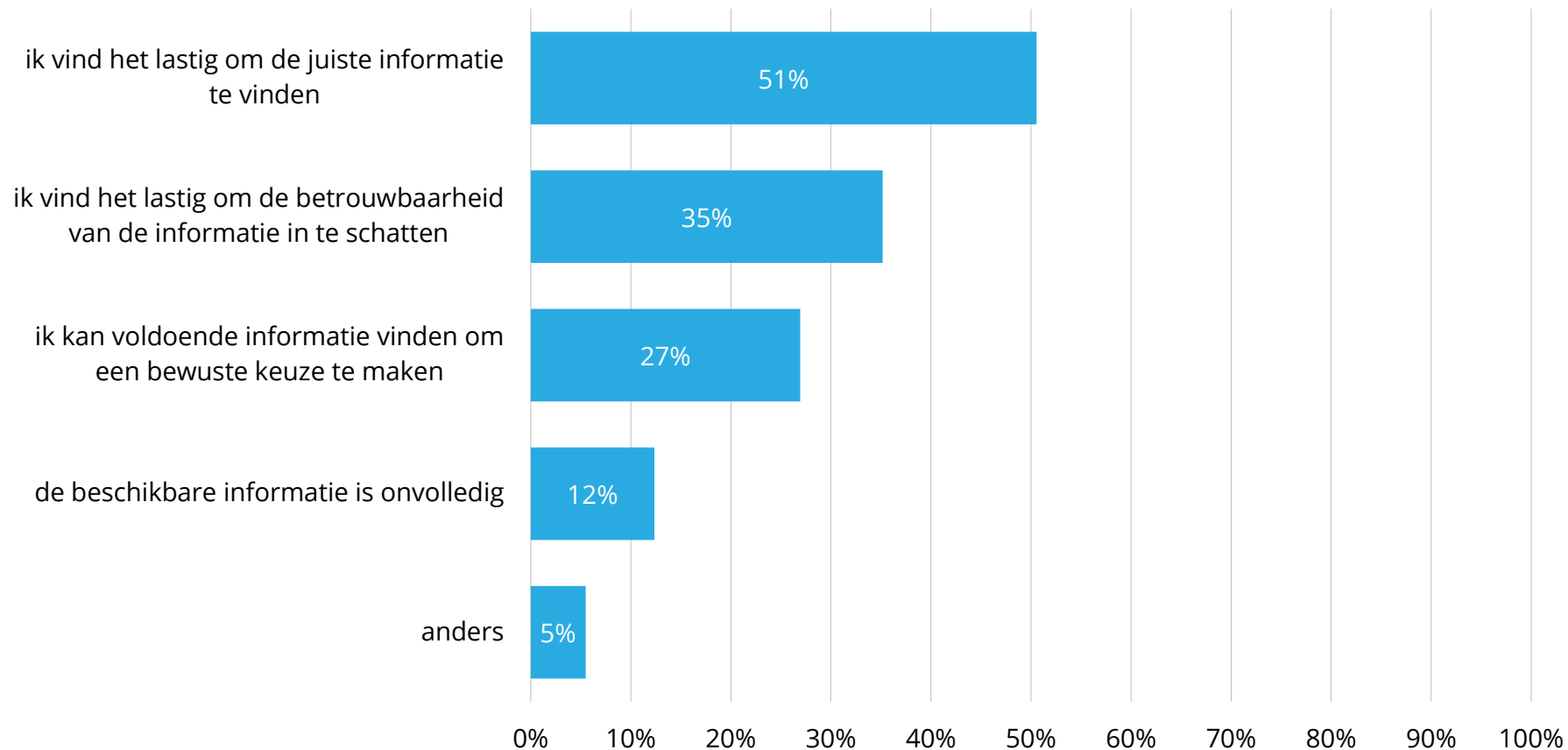
Hoe gaat u deze duurzaamheidsmaatregel(en) financieren?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: monumenteigenaren die in de toekomst duurzaamheidsmaatregelen laten aanbrengen n=264

Wat vindt u van de beschikbare informatie over de verduurzaming van monumenten?

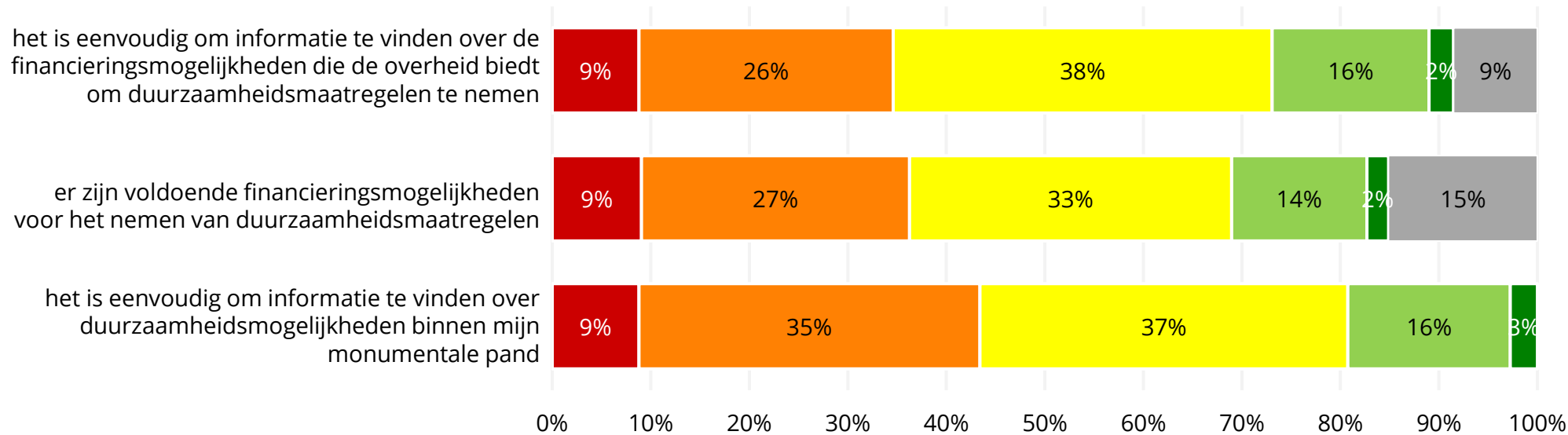
meerdere antwoorden mogelijk, basis: alle respondenten n=364

- Net als bij de vorige meting geeft circa driekwart (73%) van de monumenteigenaren aan dat beschikbare informatie over verduurzaming van het monument niet voldoet.
- Wederom is het merendeel (51%) van de monumenteigenaren van mening dat het lastig is om de juiste informatie te vinden, hiernaast vindt ruim een derde van de monumentbezitters dat het lastig is om de betrouwbaarheid van de informatie in te schatten.

In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen?

vijfpuntenschaal, basis: alle respondenten n=364

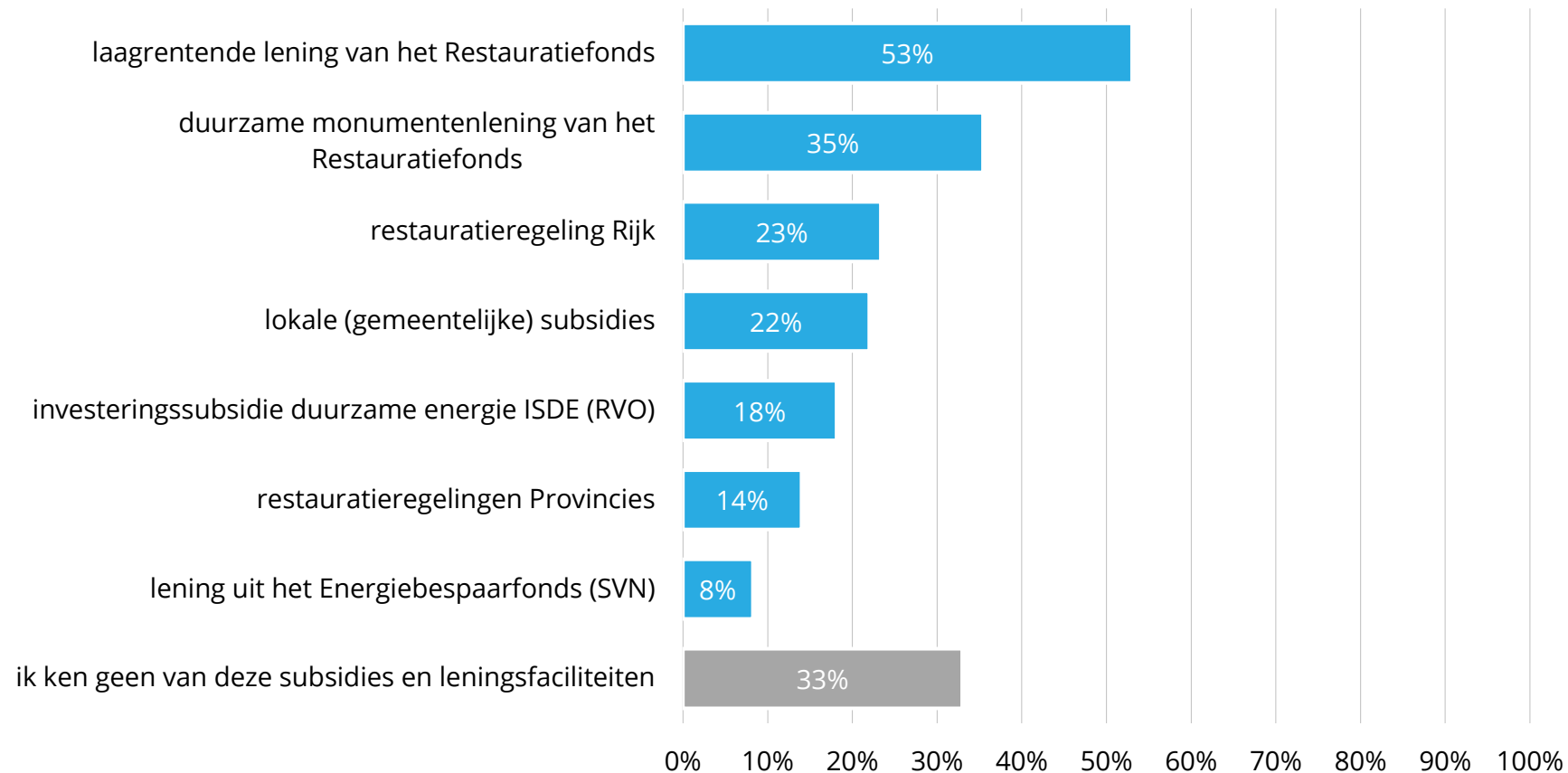

- Monumenteigenaren lijken moeite te hebben om (betrouwbare/juiste) informatie over het verduurzaming van monumenten te vinden. Er is slechts een beperkte groep (19%) van mening dat het eenvoudig is om informatie te vinden over duurzaamheidsmogelijkheden binnen het eigen monumentale pand, de rest is het (helemaal) oneens met deze stelling of antwoordt neutraal.
- Ook over de informatievoorziening over de financieringsmogelijkheden die de overheid biedt en de daadwerkelijk financieringsmogelijkheden zijn de monumentbezitters niet tevreden. Slechts een beperkte groep vindt dat er voldoende de financieringsmogelijkheden zijn en slechts 18% vindt dat het eenvoudig is om informatie hierover te vinden.

helemaal oneens oneens neutraal eens helemaal eens weet niet

Bent u bekend met de volgende subsidies en leningsfaciliteiten?

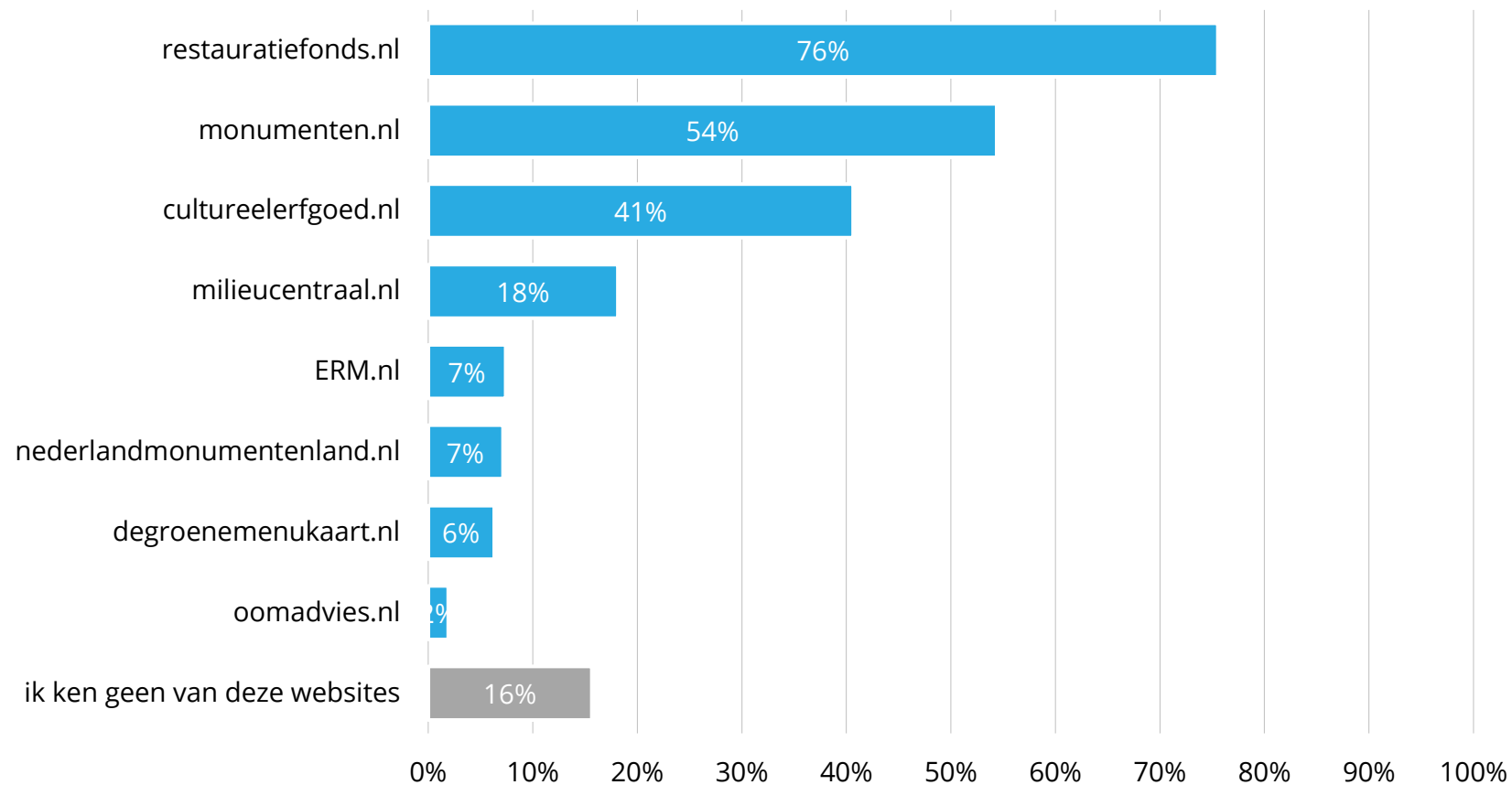
meerdere antwoorden mogelijk, basis: alle respondenten n=364

- De laagrentende lening en de duurzame monumentenlening van het Restauratiefonds zijn net als bij de vorige meting het bekendst onder de subsidies en leningsfaciliteiten.
- Een derde van de monumenteigenaren kent geen van de voorgelegde subsidies en leningsfaciliteiten (was 29%).

Bent u globaal bekend met de inhoud van de volgende website(s)?

meerdere antwoorden mogelijk, basis: alle respondenten n=364

- De websites restauratiefonds.nl, monumenten.nl en cultureelerfgoed.nl zijn wederom het meest bekend.
- Net als bij de subsidies en leningen zijn de overige informatiebronnen relatief onbekend bij de monumenteigenaren.

4.

Achtergrondkenmerken

In welke provincie staat uw monumentale pand?	n	%
Friesland	23	6%
Groningen	22	6%
Overijssel	16	4%
Drenthe	10	3%
Gelderland	63	17%
Noord-Holland	61	17%
Zuid-Holland	58	16%
Flevoland	0	0%
Utrecht	30	8%
Noord-Brabant	43	12%
Limburg	27	7%
Zeeland	11	3%
totaal	364	100%

Wat is het bouwjaar van uw monument?	n	%
t/m 1799	136	37%
1800-1899	127	35%
1900-1999	101	28%
totaal	364	100%

Wat voor type monument bezit u?	n	%
woonhuis	209	57%
boerderij	71	20%
kerkgebouw of klooster	9	2%
kasteel, buitenplaats of landhuis	21	6%
molen of gemaal	5	1%
anders	49	13%
totaal	364	100%

Wat voor een soort monument betreft het?	n	%
rijksmonument	291	80%
gemeentelijk monument	52	14%
provinciaal monument	1	0%
beeldbepalend pand in een beschermd stads- en dorpsgezicht	14	4%
anders	6	2%
totaal	364	100%

Hoe lang bent u al eigenaar van uw monument	n	%
korter dan een jaar	10	3%
1-5 jaar	104	29%
6-10 jaar	41	11%
11-15 jaar	43	12%
langer dan 15 jaar	166	46%
totaal	364	100%

Hoeveel vierkante meters woonoppervlak heeft uw monument?	n	%
0-99 m ²	22	6%
100-199 m ²	79	22%
200-299 m ²	83	23%
300-399 m ²	49	13%
400-499 m ²	22	6%
500-599 m ²	18	5%
600-699 m ²	6	2%
700-799 m ²	3	1%
800-899 m ²	6	2%
900 m ² of meer	17	5%
weet ik niet	59	16%
totaal	364	100%

Wat was (naar schatting) uw gasverbruik in het afgelopen kalenderjaar?	n	%
0-999 m ³	33	9%
1000-1999 m ³	42	12%
2000-2999 m ³	37	10%
3000-3999 m ³	52	14%
4000-4999 m ³	18	5%
5000 m ³ of meer	45	12%
weet ik niet	137	38%
totaal	364	100%

Wat was uw energieverbruik in het afgelopen kalenderjaar?	n	%
0-1999 kWh	21	6%
2000-2999 kWh	24	7%
3000-3999 kWh	40	11%
4000-4999 kWh	30	8%
5000 kWh of meer	96	26%
weet ik niet	153	42%
totaal	364	100%

Is het monument in de afgelopen vijf jaar gerestaureerd of heeft er groot onderhoud plaatsgevonden?	n	%
ja	200	55%
nee	161	44%
weet ik niet	3	1%
totaal	364	100%

Verwacht u dat het monument in de komende vijf jaar gerestaureerd wordt of dat er groot onderhoud gaat plaatsvinden?	n	%
ja	147	40%
nee	207	57%
ik heb geen inzicht in de onderhoudsbehoefte	10	3%
totaal	364	100%

Wat is uw leeftijd?	n	%
18-29 jaar	4	1%
30-39 jaar	17	5%
40-49 jaar	49	13%
50-59 jaar	88	24%
60-69 jaar	96	26%
70-79 jaar	98	27%
80-105 jaar	12	3%
totaal	364	100%

Woont u zelf in het monument?	n	%
ja	320	88%
nee	44	12%
totaal	364	100%

Met hoeveel personen woont u in het monument	n	%
1	34	11%
2	162	51%
3	41	13%
4	37	12%
5	26	8%
meer dan 5	20	6%
totaal	320	100%

Bent u klant/lid van één of meerdere van de volgende organisaties?	n	%
Nationaal Restauratiefonds	166	46%
Monumentenwacht	154	42%
Federatie Instandhouding Monumenten	3	1%
ik ben geen klant/lid van deze organisaties	124	34%

RiGHT

MARKTONDERZOEK

Al 25 jaar een betrouwbaar en professioneel antwoord
op alle onderzoeksvragen.

Right Marktonderzoek en Advies B.V.

Emmawijk 55

8011CN Zwolle

T: 038-4212185

E: info@rightmarktonderzoek.nl

www.rightmarktonderzoek.nl